

Vörös postakocsi a kapu alatt

Krúdy-kiállítás az Irodalmi Múzeumban

— Foglaljon helyet itt a kávéházban, s olvasson, ha kedve tartja... — ezzel fogad az irodalmi múzeum Krúdy-kiállításának első termében a kiállítás tervezője, dr. Kerényi Ferenc.

Valódi milleniumi kávéházi hangulat, fakorlát-teraszos terem, a fogason korabeli újságok lógnak a régi, kedves lapozókon, s Krúdy-novellákat olvashat az, aki letelepszik ide a márványasztalok mellé.

Ebbe a századfordulós Budapestre érkezett meg a millenium évében az a kedves, hetyke arcú, pályakezdő fiatal Krúdy Gyula, akit a falon lógó portré ábrázol. „A nagyvárosi ködbe, tramway-csengős, robogó bérkocsis, újságfesték szagú, vasalt pincéres, a város belseje felé kopogón ezer lépésű, álmosan ébredező reggeli Budapestre úgy érkezhetett meg mindenki, mint egy regényhős, akire nagy dolgok várnak a szelőködő ablakú házak között.”

Majmunka szobája

Gázlámpák fénye fogad a következő teremben. Négy sarkában, négy kis házba láthatunk be a kivilágított ablakokon át. S amit látunk: egy-egy Krúdy-novella helyszíne, légköre.

Szindbád szobája az egyik, benne dohányzóasztal, utazótáska — a mindig útra készülődő, útról érkező hajós világa ez — kinek híres-nevezetes vörös postakocsija már lent a kapualjban, a Károlyi-palota előcsarnokában fogadja a vendéget.

„Láttad az aranykezet? Nos, hát az fog először pofozni tébni, nem a feleséged, ha többet ittál a kelténél...” — mi is lehetne más a teremben megépített következő helyiség, mint a kiskocsmá? Cégéren, az aranykéz, asztala akkurátus módon megterítve egy személyre, a söröshordó csapolásra kész; szinte várjuk, mikor hozzák a kényes vendégnek az aranyszínű húslevest, s a varázslatos velőscsontot.

A harmadik szobácska — a harmadik novella —, kelléke két formás női láb makettje, amely fölfordítva kerül az asztal tetejére: a Tótágas című írást jeleníti meg. S végül a negyedik szoba, a hűség, régi szerep. Majmunka szobája. Biedermeier a garnitúra, szomorúszín brokát fedti az állólámpát, kalitkába zárt kismadár oldja a magányt. Meg egy kép a falon: egy öregedő férfié.

Valóban nem sablonos ez a múzeumi emlékkiállítás: Krúdy szelleme és emléke ellent is állt volna holmi szabványoknak, vitrinek mögé rejtett pedáns relikviáknak. Itt valóban Krúdy vi-

„Szindbád olyanformán vetődött az óbudai partra, mint egy hajótörött, akinek nem volt válogatni valója a menekülés módjában.” A képen óbudai lakásának ablakában Krúdy Gyula látható, amint mézárásával beszélget

lágát idézték föl a forgatókönyvet tervező dr. Kerényi Ferenc, a terveket és kiviteleket készítő Lencső László, a belsőépítész Király László, továbbá Huszárik Zoltán, Pisch Ildikó és B. Müller Magda. Az érzelmes nosztalgiát mégsem engedték egészen beszűmkedni: humor és groteszk oldja az Őszi utazás című kiállítás hangulatát. Egy-egy mulatságos tárgy vagy felirat (a kocsmában: „Hitel nincs, a padlóra köpni tilos!” — tábla vagy egy öreg női papucs az enteriőrben — iróniát visz az álmvilágba.)

Álmodó szegények

A következő terem az álmok és a valóság Krúdyját mutatja. Színes túllón át látjuk az őszi faleveleken lépdelő mennyegzői párt. Korabeli tárgyak szólnak hozzánk: egy kapcsos női cipő, egy legyező, kecses állóórák, melyek „valami olyan időt mutattak... amilyen talán soha sincs.”

S az álmok megrengő Krúdyjával szemközt az a valóság, amelyben élt: a megszenvedett, az újra és újra megírt valóság, ahonnan a képzelt múltba, a szerelembe, a csodálatos nők karjai közé menekült.

Ebben a kiállításrészben régi plakátállvány és korabeli szociofotók láthatók: kilakoltatás a Ferencvárosban, csapzott ház Óbudán, ahol, mint tudjuk, kikapcsolták a villanyt az előregedett s a számlát már fizetni nem tudó író lakásában...

Ezek a képek, s ez a budapesti valóság a válasz és a magyarázat Krúdy álmaira: „Többet álmodnak az emberek Magyarországon, mint valaha, mert az álom a szegények egyetlen vigasztalója.” Az álmok egy gyönyörű, meglevenedett pillanatát Huszárik Zoltán Szindbád-filmje álmodta képpé: két tüneményes ifjú leány táncol az évszázados fa alatt a fűvön. Végtelenített film vetíti majd le újra és újra ezt a csodálatos jelenetet a kiállításban.

Utóélet

E kettős élményvilág: a valóság és az álom adta az utókornak végül is Krúdy könyveit, melyek ott állnak a kiállítást záró polcon. A borostyánnal fedett koporsó fölött — az utóélet. A százeztendő Krúdy Gyuláé.

Akinek szerelmei és leendő szerelmei bizonyára nagy örömeiket lelik majd az Őszi utazások című, ma délután nyíló remekbe sikerült emlékkiállításban.

Fencsik Flóra